

Ilmastonmuutoksen hillintätoimien nykytila ja vaikutukset –työpaja 3

Kooste työpajan 3 pienryhmäkeskusteluista

Pia Wulff, tutkija, Isohoito-hanke, Tampereen yliopisto
8.9.2025

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

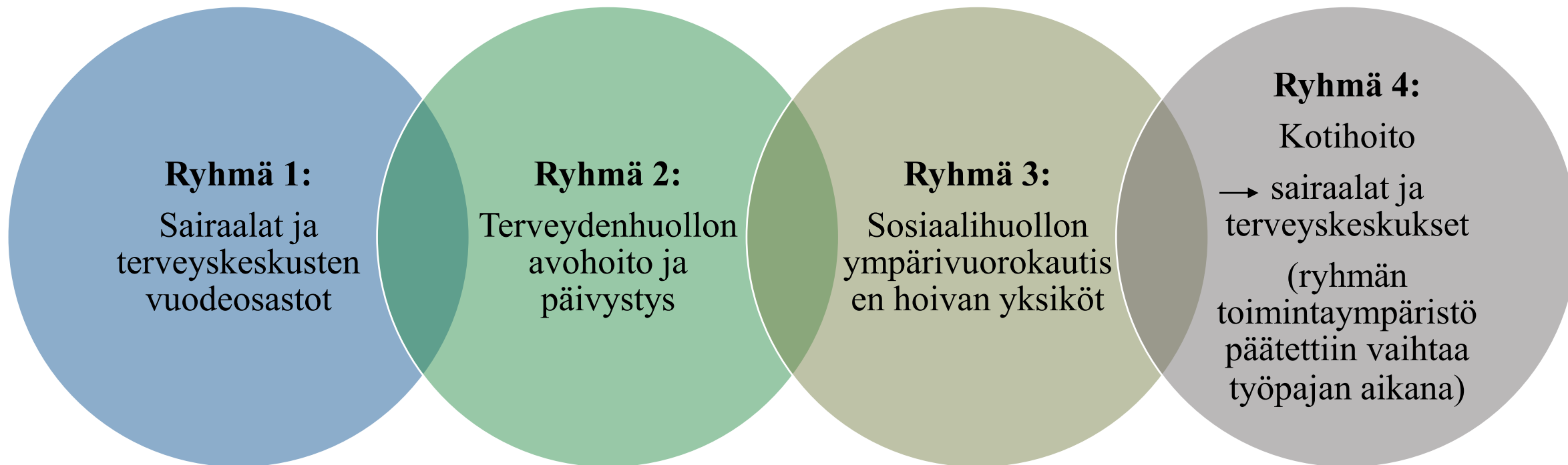
Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työpaja järjestettiin Teamsin kautta 8.9.2025

- Työpajan tarkoituksena oli jakaa hyviä käytäntöjä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi hoitotyössä
- Työpajaan osallistui 22 Isohoito-hankkeen ulkopuolista henkilöä sekä hanketiimi.

Työpajassa keskusteltiin neljässä pienryhmässä eri toimintaympäristöjen näkökulmasta:

Pienryhmissä keskusteltiin kunkin ryhmän toimintaympäristön näkökulmasta seuraavista teemoista:

Lääkkeiden
ilmastovaikutusten
vähentäminen

Ilmastovaikutusten
vähentäminen
toimenpiteissä

Kiertotalous

Liikkumisesta
syntyvien päästöjen
vähentäminen

Kestävät
ruokavalinnat ja
ruokahävikin
vähentäminen

Yhteistyö ja ilmapiiri
ilmastotietoisuuden
ja -myönteisyyden
vahvistamiseksi

Seuraavissa dioissa ryhmäkeskustelujen tiivistelmät

- Näihin on merkitty teemoittain ryhmissä esiin nousseet hoitotyön hyvät käytännöt ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi sekä näitä estävät ja edistävät asiat
- Asioiden perään on merkitty missä ryhmässä (1-4) asiasta keskusteltiin.

Hyvät käytännöt lääkkeiden ilmastovaikutusten vähentämiseksi

Tarpeettomien lääkkeiden karsiminen: terveyttä edistävä ja sairauksia ennaltaehkäisevä työ, esim. mielenterveysasioissa; uusien lääkitysten aloituksessa vaihtoehtoisten hoitomuotojen harkinta (2); lääkelistojen tarkistus (kaikki); moniammatillinen yhteistyö, esim. farmaseutit ja sairaanhoitajat tarkistavat lääkelistoja ja konsultoivat lääkäreitä (3)

Lääkehävikin vähentäminen: sopivat pakkauskoot lääkemääräyksissä ja -tilauksissa; samasta ampullista rokotteiden jakaminen useammalle asiakkaalle, jos mahdollista; lääkkeiden säilytyslämpötilojen hallinta helteiden aikana pilaantumisen estämiseksi (2); harvinaisten lääkkeiden huomiointi (1)

Vähäpäästöisten lääkkeiden valinta: suositetaan vähäpäästöisiä anesteetteja ja lääkkeitä, kuten jauheinhalaattoreita ponnekaasuinhalaattoreiden sijaan (1,2)

Lääkkeiden ympäristövaikutusten vähentämisen esteet

Ilmapiiri: ympäristöasiat huonosti esillä, esihenkilöt eivät tee aloitteita tai osoita kiinnostusta (1)

Tieto: tiedon saaminen lääkkeiden ympäristövaikutuksista ja vaikuttavista toimista puutteellista ja hajallaan (1,3,4)

Rakenteet kansallisella tasolla: asumispalveluissa lääkkeiden kierrätys vaikeaa, koska henkilökohtaisia reseptilääkkeitä ei voi jakaa muille (3); ERVA-hankinnat; joitakin lääkkeitä saa edullisemmin suurissa pakkauksissa, mikä johtaa tarpeettoman suuriin lääkemääräyksiin (2); lääkelistat eivät ole tallennettavissa mihinkään kansalliseen tietokantaan, eivätkä siksi näy eri hoitotahoille (4)

Resurssit: terveyskeskustyössä ei ole resursseja tarkastaa lääkelistoja riittävän usein (4)

Lääkkeiden ympäristövaikutusten vähentämistä edistävät asiat

Organisaation toimintatavat:

- Moniammatillinen yhteistyö: sairaala-apteekin lääkehävikkitiimin ja ympäristökeskuksen välinen yhteistyö ja lääkkeiden kierrätys yksiköiden kesken osastofarmaseuttien koordinoimana (1), lääkelistojen tarkistaminen moniammatillisesti (3)
- Lääkevarastojen hallinta: yksiköissä säilytetään vain tarpeelliset lääkkeet (1), joskus asiakkaat voi ohjata hakemaan lääkkeet itse apteekista (2)

Hankinnat: sähköiset lääkekaapit (1,2); lääkintälaitteiden valinnassa huomioidaan energiatehokkuus, käyttöaste, huollettavuus, yhteiskäyttöisyys sekä jälkimarkkinoille ohjaaminen (1)

Rakenteet kansallisella tasolla: lääkekorvauskäytännöt voisi kannustaa määräämään lääkettä vain tarvittavan määrän (2); tulisi olla kansallinen tietokanta pysyviä lääkityksiä koskevien tietojen tallentamiseksi, jotta kaikki hoitavat tahot voivat ne löytää (4)

Hyvät käytännöt ilmastovaikutusten vähentämiseksi toimenpiteissä

Suunnitellaan ennalta, miten toimenpiteisiin liittyvää kuluttamista voisi vähentää:

- Toimenpiteiden tarpeen suunnittelu: harkitaan toimenpiteiden tarvetta, esim. virtsanäytteiden stiksaus, valmiit labrapaketit (2); asukkaiden pesurytmi suunnitellaan haavahoidon mukaan, ettei tarvita ylimääräisiä toimenpiteitä ja tarvikkeita (3)
- Tarvikkeiden kulutuksen välttäminen: korvataan kertakäyttöisiä tarvikkeita kestokäyttöisellä; tavaratoimittajien kanssa tehdään kustomoituja paketteja, esim. pesusettejä; toimenpiteissä varalla olevaa tarviketta ei avata pakkauksesta ennen kuin niiden tarve varmistuu (1); käsineiden turhaa kulutusta vältetään (3)
- Vuoropuhelu asiakkaan/potilaan ja kaikkien hoitotahojen kanssa käyntien yhdistämiseksi (2)

Toimenpiteisiin liittyvät esteet

Työn luonne: hävikin karsiminen on hankalaa, koska tarvitaan varautumista erilaisilla tarvikkeilla; kiiretilanteissa saatetaan pukea hanskat varmuuden vuoksi (2)

Tieto: ei riittävästi tietoa esim. kaikkien toimenpiteiden tarpeesta/tarpeettomuudesta (2)

Organisaation toimintatavat: lääkekippojen uudelleenkäyttö on kielletty (3); tarvikkeita heitetään pois käyttöpäivämäärien takia (4)

Fyysiset tilat: vanhoissa palvelutaloissa ei ole tiloja tarvikkeiden puhdistamiseen (3)

Hankinnat: hankintayksikkö ei aina tiedä millaiset tarvikkeet yksikköön soveltuvat, jolloin tulee tarpeettomia tilauksia ja hävikkiä; hankintoja tehdään kustannusten, ei ympäristövaikutusten perusteella (2); tarvikkeiden ympäristöystävällisyys ei ole valikoimassa nähtävillä (3)

Resurssit: keskusvarastolta pitää säästösyistä tilata tarvikkeita tarpeettoman suurissa pakkauksissa; tarvikkeita ei voi lähettää muualle desinfioitavaksi (3); autoklavointi on kallista (4)

Yhteistyö: vuoropuhelun puute hoitavien tahojen välillä johtanut turhan moniin labrakäynteihin (2)

Toimenpiteissä ilmastovaikutusten vähentämistä edistävät asiat

Tieto: ekotukihenkilöt koulutetaan yksiköittäin teemoihin, tarkempi ohjeistus lähempänä kliinistä työtä (1); asennemuutos ja tiedon lisääminen (4) esim. lisätään hintatietoisuutta (1)

Organisaation toimintatavat: ylemmällä tasolla kannanotto käyttöpäivän ohittaneiden tavaroiden hävittämiseen/hyödyntämiseen (4); suunnitellaan missä hoitoprosessin vaiheessa hävikkiä voi karsia; varastojen keskittäminen (1,2); johdon hyväksymä diagnosoitujen kansansairauksien seurantasuositus vähentää EKG-, spirometria- ja laboratorio-tutkimuksia (2)

Hankinnat: tarvikevalikoiman vähentäminen (2); tilausten keskittäminen, esim. vain haavahoitajat saavat tilata haavanhoitoon liittyviä tarvikkeita (3); yksiköt tilaavat vain perusvalikoimasta, joka on kilpailutettu ja jossa on mahdollisesti huomioitu ympäristöasiat (3)

Resurssit: haavanhoitotarvikkeet ovat kalliita ja siksi hävikkiä ei haluta (3)

Kiertotalous

Hyvät käytännöt:

- Jätelajittelu: jätelajittelun tehostaminen (2); hoitajat tai laitoshuolto vievät potilashuoneista heti muun kuin sekajätteen oikeaan jäteastiaan (1); työkavereiden ja opiskelijoiden muistuttaminen esim. lajittelusta (3)
- Yhteiskäyttö: laitteiden ja tarvikkeiden yhteiskäyttö, kuten kierrätys naapuriyksiköihin ja niistä tarvittavien tuotteiden hankkiminen (1,2,3)

Esteet: jäteastioita puutteellisesti tarjolla (1,4); epäselvät lajitteluohjeet (4)

Edistävät asiat: selkeät jätelajittelu- ja kierrätysohjeet ja taulut (1,2,3); laitteita lähetetään tarpeen mukaan esim. Ukrainaan kansallisesti koordinoituna (2)

Liikkumisesta syntyvien päästöjen vähentäminen

Hyvät käytännöt: ohjataan potilas mahdollisimman lähelle hoitoon (1)

Esteet: kun työnantaja ei omista toimitiloja, vastuu sähköautojen latauspisteiden rakentamisesta on kiinteistön omistajalla (1); jatkohoitopaikkojen ja laboratorioiden sijainti; taksi tilataan sieltä, mistä sen saa nopeiten (4)

Edistävät asiat: henkilökunnan, asiakkaiden ja potilaiden liikkumisen pohtiminen kokonaisuutena (2); pyöräilymahdollisuuksien parantaminen, pyöräparkkien sekä sähköautojen/pyörien latauspisteiden lisääminen (1); ohjeistukseksi valita vähäpäästöisiä autoja käyttäviä taksiyhtiöitä (4); pöytäkoneisiin verrattuna läppärit mahdollistavat joustavan tilankäytön ja etätyön (2)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kestävät ruokavalinnat ja ruokahävikin vähentäminen

Tähän teemaan liittyen keskusteluissa tuotiin esiin lähinnä hoitotyön käytäntöjä estäviä ja edistäviä asioita:

Esteet: ruokapalvelut tarjoavat niukasti vegaani- tai kasvisvaihtoehtoja; kasvisruokaa ei pidetä riittävän energiatiheänä potilaiden tarpeisiin (4)

Edistävät asiat: potilasruokailussa tarjotaan kansallisten ravitsemussuositusten mukaista ruokaa; palveluntuottajat laskevat hiilijalanjälkensä ja sitoutuvat kasvispainotteisen ruuan tarjoamiseen; ravintolapalvelut julkaisevat ruokalistoissaan tietoa hiilijalanjäljestä (1); henkilökunnalle tarjotaan mahdollisuus ostaa hävikkiruokaa edulliseen hintaan (4)

Yhteistyö ja ilmapiiri ilmastotietoisuuden ja -myönteisyyden vahvistamiseksi

Toimet: puhutaan hillintätoimista myönteiseen sävyyn ja eri asioiden yhteydessä, esim. perehdytyksessä; perustellaan hillintätoimia, esim. vähentää jätettä (3)

Esteet: koulutuksessa ei tuoda selkeästi esille kestävämpiä vaihtoehtoja (3)

Edistävät asiat

- Tieto: koulutuskokonaisuus henkilöstölle kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta (1,2); Webinaarit; kirjoitukset aiheesta eri alustoille (4); verkkosivut, esim. Pirhan [Tavoitteena kestävät elämäntavat](#) (2)
- Organisaation toimintatavat: ympäristökumppanit yksiköissä; hankkeita eri toimialojen kanssa yhteistyössä; viestintää eri kanavissa (1); osastotunnit (4)
- Resurssit: hillintätoimien taloudellisten säästöjen tuominen esiin (3,4)

Avoimia kommentteja

"Paljon on vielä tehtävää erityisesti organisaatiotasolla ja tietoisuuden lisäämisen saralla"

"Terveysportin lääketietokannan yhteyteen tietoa lääkkeiden ilmastovaikutuksista ja siitä, olisiko ilmaston kannalta parempi vaihtoehto saatavilla. Tämä myös loisi positiivista painetta lääkefirmoille kehittää lääkkeitä ympäristökuormaa vähemmän aiheuttaviksi."

"Valtakunnallista "opasta", johon kirjattuna hyvät käytännöt ilmastohaittojen vähentämiseksi ja josta eri yksiköt voivat löytää hyviä keinoja toteuttaa ilmastotyötä. Hyväksi havaitut keinot ja konstit kannattaa laittaa jakoon!"

"Tietoisuutta ja keskustelua soten ympäristövaikutuksista pitäisi vielä enemmän edistää ja huomioida kokonaisuus vahvemmin"

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos**

**Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus**

Tampereen yliopisto

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

**Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet**